

**Kunnskapsdepartementet
Opplæringsavdelingen**

**Postboks 8119 Dep
0032 Oslo**

Epost: postmottak@kd.dep.no

Dato: 15.01.2015

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAG OM ENDRINGER I PRIVATSKOLELOVEN - «NY FRISKOLELOV»

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund – NFFL - har jobbet med denne saken gjennom ulike møter og seminarer. Utgangspunktet er at vårt forbund organiserer skoler med basis i 3 lover: Gjeldende privatskolelov, fagskoleloven og voksenopplæringsloven og at våre skoler er uavhengige av ulike livssyn eller pedagogiske retninger. De fleste av våre skoler har fått sin godkjenning før den gjeldende privatskoleloven kom i 2007. Alle våre skoler er etablert på et ideelt grunnlag, der eierne har som formål å tilby et attraktivt opplæringstilbud for elevene, uten tanke på egen økonomisk vinning. På dette grunnlaget avgir herved styret i NFFL sin høringsuttalelse.

Generelt syn på lovforslaget

Både styre og landsmøter i NFFL har de senere årene uttrykt at den gjeldende lov om godkjenning av private skoler har hatt flere svakheter som har hindret private skoler/friskoler å bidra positivt inn i det norske utdanningssystemet. NFFL er derfor glad og positiv til at regjeringen nå har kommet med et forslag til revisjon av loven. Vi finner mye godt i lovforslaget, men også noen punkter som fortsatt bør bli bedre, når formålet er å tilrettelegge for at eiere av friskoler skal kunne bidra positivt til økt mangfold og kvalitet i grunnsopplæringen.

NFFL er glad for departementets presisering av at det er en menneskerett for foreldre og foresatte å kunne velge skoler for sine barn. Vi mener at denne retten må overstyre og sette premissene for alle forslag som kommer til vurdering i utforming av loven. Retten må gjelde uavhengig av bosted, økonomisk status eller etnisk- kulturell tilhørighet.

Foreldreretten innebærer også retten til selv å kunne etablere skoletilbud eller overta skolevirksomheten når/hvis den offentlige skolen nedlegges. Vår mening er at den nye

friskoleloven må avklare hvordan foreldreretten kan sikres og utøves i forhold til å organisere et skoletilbud som alternativ eller supplement til det offentlige skoletilbudet.

Så vil styret i NFFL gi følgende merknader til de ulike kapitlene i høringsforslaget:

Til kap. 1 – Behovet for endringer

- Departementet ber blant annet om høringsinstansens syn på om det bør åpnes for at friskoler skal kunne tilby yrkesfagopplæring etter alternative gjennomføringsmodeller (vekslingsmodeller)

NFFL støtter dette forslaget!

Vi mener det er et stort behov for yrkesfaglige utdanningstilbud der praksis og teori likestilles, og der praktisk yrkeserfaring kan komme før teoristoffet, parallelt med eller i veksling med gjennomgang av teoretisk lærestoff. Skolen må ha utstyr og lokaler som kan ivareta praktisk opplæring, særlig i den forberedende fasen, før eleven er klar for jobbpraksis i bedrift. Blant annet vil hensyn til HMS for elever under 18 år sette særlige krav til opplæringssituasjonen i den første treningsfasen.

NFFL viser bl.a. til læringsmodellen i de danske produksjonsskolene, som en aktuell måte å organisere læringsprosessen på. Vi viser også til prinsippene med «lærende hender» og til bruk av taktile læringsformer. Det er i det hele svært mange gode argumenter for å organisere yrkesfaglig opplæring på en mer virkelighetsnær måte enn det som i dag er vanlig i norsk videregående skole.

Men vi vil peke på 2 viktige innsatsfaktorer for å lykkes med et mer praktisk opplæringsløp:

- Skolene må ha lokaler og utstyr for er adekvat for arbeidstreningen. Dette vil kreve at private skoleetablerere også må få tilgang til statlige tilskuddsordninger til anskaffelse av verkstedlokaler og utstyr, særlig i etableringsfasen.
- Det må utdannes verkstedpedagoger som selv kan være levende forbilder for de unge. NFFL anbefaler KD å ta kontakt med Mesterbrevnemnda for å gi den muligheten til å etablere en profesjonsutdanning for yrkesfaglærere, der mesterkompetansen kan danne basis. Mesterutdanningen ligger på fagskolenivået, og den bør kunne innpasses i en yrkespedagogisk utdanning.

Til kap. 2 - Lovens tittel

NFFL støtter den foreslåtte navneendringen, slik at begrepene «friskoler» og «frittstående skoler» blir felles for skoler godkjent etter friskoleloven. Vi foreslår også at den engelske formuleringen blir «independent schools», til forskjell fra «private schools».

NFFL mener også at begrepet «frittstående skoler» bør tolkes slik at loven ikke åpner for rene kjedeskoler, men at den enkelte skole må ha en selvstendig status og med en lokal forankring. Jmf. våre tidligere innspill til en ny § 2.1 med krav til skoleeier:

«Alle friskolar må ha ein eigar som er registret i Brønnøysundregisteret eller tilsvarende offentlege register. Dersom eigaren ikkje har bumessig eller næringsmessig tilknytning til vertskommunen (grunnskolar) eller fylket (vidaregåande skolar) må søkjaren om godkjenning

dokumentere at han har eit interessefellesskap med innbyggjarar, organisasjonar eller fagmiljø i kommunen/fylket om å få etablert friskolen»

NFFL mener det er viktig å definere krav til skoleeieren som sikrer at ikke etablering av friskoler blir en «fiks forretningside», men at friskolene etableres for å bidra til et bedre mangfold i grunnopplæringen og til å oppfylle foreldreretten til å organisere eget lokalt opplæringstilbud når/hvis den offentlige skoleeieren ikke er i stand til å gjøre dette.

Til kap 3 - Godkjenningsordningen

Departementet foreslår å opprettholde dagens godkjenningsgrunnlag med noen justeringer. Dessuten foreslås 2 nye kriterier – profilskoler og videregående opplæring i yrkesfag. NFFL har følgende merknader til de ulike grunnlagene:

- **Livssyn**
- **Anerkjent pedagogisk retning**
- **internasjonalt**
- **særsilt tilrettelagd videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett**
- **norsk grunnskoleopplæring i utlandet**
- **særsilt tilrettelagd opplæring for funksjonshemma**

NFFL tar til etterretning at disse kriteriene videreføres.

videregående opplæring i små og verneverdige handverksfag

NFFL er glad for at dette kriteriet videreføres. Vi ber om at tolkningen av små og verneverdig tolkes med romslighet, slik at kulturbærende yrker og faglige tradisjoner kan ivaretas gjennom egne opplæringstilbud.

NFFL mener det vil være positivt om slike skoler kan tilby et 2 årig vg3 løp på skolen for å kunne gi de unge en mestringfølelse og ikke bare en gjennomføringsevne til bestått fagprøve. Selv om det er et mål å skaffe lærlingeplasser, så viser erfaringen at dette er ekstra vanskelig innen små og verneverdige fag.

NFFL tror at det å kunne tilby flere timer med veiledet praksisopplæring vil gjøre elevene mer trygge på sitt fag, og dette vil gi seg utslag i mindre frafall/ stryk, samt vilje og evne til å stå i en bedrift som ivaretar faget og tar inn fremtidige lærlinger. For at yrkesfagene skal få tilbake sin status er det meget viktig at det gis en mulighet for utdanningsinstitusjonene å gi et reelt tilbud som fører de verneverdige håndverkene videre.

Det er også viktig at tilskuddsgrunnlaget baseres på reelle kostnader for denne gruppen utdanningstilbud.

videregående opplæring i yrkesfag – etablering av yrkesskoler

NFFL støtter forslaget, og vi har følgende merknader til høringsdokumentet: Vi er enig med departementet når det skriver at « fag- og yrkesopplæringen har særlige utfordringer, og at vi står i fare for ikke å rekruttere nok kompetent arbeidskraft til arbeidslivet». NFFL mener at utfordringene både er

- dimensjonering av opplæringstilbudene
- at tilbudet må samsvare med arbeidslivets behov for mestring
- forholdet mellom teori og praksis, der praktisk opplæring må få en langt større del
- mangel på gode nok lærere i yrkesfag, som kan dele av egen yrkeserfaring
- manglende muligheter til å kombinere opplæring på ungdomstrinnet og vgs
- manglende tilrettelegging for voksne som vil fagbrev som ledd i livslang læring

NFFL mener at det nye kriteriet må åpne opp for å legge de ovennevnte behovene til grunn for godkjenning etter dette kriteriet. Vi mener altså at det må være mulig å etablere kombinasjonstilbud mellom ungdomsskole og yrkesskole. Dvs. at en yrkesskole må kunne samarbeid med ungdomstrinnet f.eks. ved at ungdomsskolen og yrkesskolen samarbeider om gjennomgående opplæringsløp eller valgfag som forberedelse til yrkesutdanningen.

NFFL er ikke enig i at en frittstående yrkesskole må følge samme tilbudsstrukturen og læreplanen som i offentlig vgs. Dette vil svekke motivasjonen og handlingsrommet for en søker som driver en alternativ yrkesutdanning, som supplement til offentlige vgs.

NFFL er enig i at et vitnemål fra en privat yrkesutdanning må være likeverdig med det fra en offentlig vgs, men dette trenger ikke bety at den godkjente frittstående yrkesskolen har samme fagstruktur. Det må være mulig å få godkjent egne fag eller moduler, som erstatning for deler av den offentlige læreplanen. Enkelte fag må dessuten kunne dimensjoneres opp eller ned i forhold til den offentlige læreplanen.

Men friskolen må følge strukturen i Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk- NKR, slik at sluttkompetansen/læringsutbyttet ligger på samme nivået i NKR som det som gjelder for den offentlige læreplanen. Dette er jo ett av hovedpoengene med NKR, at «veien til målet» ikke lenger er det viktigste, men det oppnådde læringsutbyttet. NKR må innebære at den offentlige læreplanen ikke lenger har monopol på veien til det fastsatte læringsutbyttet.

Bruk av NKR må også innebære at forholdet mellom praktisk og teoretisk opplæring må kunne endres og tilpasses den måten den frittstående yrkesskolen legger opp læringsløpet. Dette gjør også at denne typer skoler selv må kunne gjøre direkte avtaler med bransjeorganisasjoner eller bedrifter om den delen av opplæringen som i de offentlige skolene skjer gjennom læringsløpet. Dette bør innebære at elevene kan meldes inn som «lærlinger i friskole» og på denne måten utløse lærlingetilskudd til friskolen eller den bedriften som skolen samarbeider med om opplæringen for den enkelte elev, som fagbrevkandidat. NFFL deltar gjerne i videre utredning av detaljene i et regelverk for fagbrevkandidater i frittstående yrkesskole.

Departementet spør om tilbakemelding på spørsmålet om høringsinstansene mener det bør kunne godkjennes utdanningstilbud spesielt tilrettelagt for voksne. **NFFL svarer et klart JA** på dette spørsmålet. Dette kan enten gjøres gjennom å etablere et eget godkjenningskriterium for «skoler spesielt tilrettelagt for voksne», eller ved at kriteriene

- vidaregåande opplæring i små og verneverdige handverksfag
- vidaregåande opplæring i yrkesfag
- profilskoler

åpnes for å kunne få godkjent egne opplæringstilbud for voksne. Dette må også gjelde for allerede etablerte friskoler hvor ett utdanningstilbud kan være særlig aktuelt for voksne. Dette tilbudet må kunne bli godkjent i en versjon spesielt tilrettelagt for voksne.

Profilskoler

NFFL støtter departementets forslag å innføre kriteriet profilskole for kunne søke om godkjenning av en friskole. Vi merker oss at departementet krever at skolens innhold og organisering og eventuelt pedagogikk skal representere noe som er vesentlig annerledes enn i sammenlignbare offentlige skoler, og profilskolen få godkjent alternativ fag- og timefordeling. Dette er bra, forutsatt at departementet kan avklare nærmere hva som ligger i uttrykket «vesentlig annerledes». NFFL mener at her må det være et solid handlingsrom, der kravene til å oppnå tilsvarende læringsutbytte i NKR må være det styrende prinsippet. Jmf. våre merknader til kriteriet yrkesutdanning. «Vesentlig annerledes» må også inkludere eksamensordningen, som en profilskole må kunne legge opp på en annen måte enn det som er vanlig i offentlig skole.

NFFL ser at departementet først og fremst tenker på profilskoler som ønsker å rette spesiell faglig oppmerksomhet innenfor emnene realfag, idrett, språk eller kunst og kultur, både i grunnskolen og på videregående nivå. NFFL vil anbefale at også skoler innen friluftsliv og helse/livsstil tas med i den endelige opplistingen.

Forslaget om profilskoler reiser spørsmålet om ett og samme utdanningstilbud kan godkjennes under flere kriterier. Eller kan samme friskole ha ulike tilbud med godkjenning på ulike kriterier? NFFL viser til at det finnes flere toppidrettsgymnas godkjent etter dette kriteriet og med anbefaling fra Olympiatoppen. NFFL anbefaler at disse skolene også kan søke om godkjenning av profilskoletilbud med kombinasjon mellom ungdomsskole med idrettsprofil og toppidrettsgymnas. Det finnes i dag en – 1 – slik kombinasjon, mellom NTG Ungdomsskole og NTG i Bærum. Se for øvrig våre anbefalinger om dette under kap. 8 og til uttalelsen NIF/Olympiatoppen.

Når det gjelder kunst- og kulturområdet så finner NFFL dette meget spennende. Vi vil her anbefale at det må være mulig å få godkjent skoler i kombinasjon mellom ungdomstrinn og videregående opplæring, og der også kulturskoletilbud kan legges inn i profilen. Vi tror at mange kommuner kan være interessert i et samarbeid med private interesser om å etablere slike tilbud. Dette vil jo bli særlig aktuelt dersom kommunereformen medfører at de nye storkommunene også kan overta ansvaret for de offentlige videregående skolene i sitt område.

NFFL anbefaler at det bør være mulig å etablere kulturprofilskoler etter mønster fra toppidrettsgymnasene med hensyn til struktur og samarbeid mellom skole og frivillig sektor. NFFL håper også her at det blir et stort handlingsrom som vil gjøre det mulig å etablere skoler med god tilpasning til lokale behov og interesser. Konseptet bør kunne inneholde relativt åpne

modeller, slik at samfunnet kan vinne erfaringer ved å følge en nyskapende skole i dens utvikling over en tid.

Skoler for voksne

Departementet ber om høringsinstansene vurdere om friskoleloven skal åpne for at opplæringstilbud spesielt organisert for voksne kan få godkjenning.

NFFL støtter dette forslaget! Vi vil kommentere forslaget nærmere under kap. 7

Ansvar for elever uten læreplass

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om også private skoler som tilbyr yrkesfaglig opplæring skal ha et ansvar overfor sine elever som ikke får tilbud om læreplass. **NFFL støtter dette forslaget!**

Vi mener det er mye å vinne på at friskoler med yrkesutdanning tar ansvaret for læreplass for egne elever. Skolene bør ha plikt til å gjøre forhåndsavtaler for et antall bedrifter i forhold til antall elever, alternativt at de etablerer egen praksisbedrift, der alle utgifter og inntekter skal føres i skolens regnskap og det må være utbytteforbud på samme måte som for den ordinære skolevirksomheten.

Vg3-løp for elever uten læreplass

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om private skoler som tilbyr yrkesfaglig opplæring skal gis anledning til å tilby Vg3 i skole for elever som ikke får tilbud om læreplass, eventuelt om et slikt tilbud bare bør gjelde for skoler som gir videregående opplæring i små og verneverdige håndverksfag. **NFFL støtter dette forslaget**, og at dette må gjelde for alle videregående friskoler som gir yrkesfaglig opplæring, inklusive dem som gir opplæring i små og verneverdige håndverksfag.

NFFL mener det er positivt at skoler – også private - kan tilby et 2-årig vg3-løp på skolen for å kunne gi de unge en mestringfølelse og ikke bare en gjennomføringsevne til bestått fagprøve. Vi ser at en betydelig gruppe ungdommer vil trenge en tettere oppfølging for å bli trygg på yrkets krav til ferdigheter og holdninger, og vi mener et utvidet tilbud i skole vil gi utslag i mindre frafall/stryk, samt vilje og evne til å mestre faget i det virkelige arbeidslivet. For at yrkesfagene skal få tilbake sin status er det nå meget viktig at det gis en mulighet for utdanningsinstitusjonene å gi et reelt tilbud som kvalitetssikrer nødvendig trening i praktisk arbeid.

Dette er ingen motsetning til verdien av lærlingordningen, som vi mener bør fortsette så lenge partene i arbeidslivet støtter den. Men NFFL mener at et vg3-løp i skole må bli likestilt med lærling i bedrift som metode for å kvalifisere arbeidstakere til fagbrev og en kompetansebygget yrkeskarriere.

NFFL mener et vg3-løp med praksislæring er særlig viktig å få godkjent innen små- og verneverdige fag, etter som tilgangen på lærlingebedrifter er sterkt begrenset. NFFL minner om at det haster med å få på plass en verkstedpedagogisk utdanning for lærere.

Hensynet til offentlig skolestruktur

Departementet foreslår en endring i lovteksten som sier at det «Ein skole skal ikkje få godkjenning dersom etableringa vil medføre negative konsekvensar for det offentlege skoletilbodet eller andre særlege grunnar tilseier at skolen ikkje bør godkjennast. Vertskommunen eller vertsfylket skal *få høve til å gi* fråsegn før departementet gjer vedtak i saka, og kan klage på departementet sitt vedtak»

NFFL mener at dette er et for snevert kriterium til å nekte en godkjenning, og vi er derfor uenige i tekstendringen. I denne saken er det en sammenblanding av forvaltningssystemet og skoleeierrollene. Som forvaltningsorgan skal kommunen/fylkeskommunene sørge for at det finnes relevante og gode utdanningstilbud/skoler i det geografiske ansvarsområdet. Dette bør også innebære at en friskole skal regnes med som bidragsyter i å løse behov og sikre tilgjengelighet på relevant opplæring for elevene. Det kan i denne sammenhengen tenkes en stor variasjon av skoler og utdanningstilbud, også slike som etableres i samarbeid mellom den offentlige skoleeieren, eiere av friskoler, foreldre og relevante organisasjoner. Dette kan også innebære besparelser økonomisk, f.eks. ved bedre ressursutnyttelse av lokaler, utstyr og kompetanse.

Som skoleeier skal kommunen/fylkeskommunen etter NFFLs mening sørge for at de skolene de selv eier har en kapasitet og kvalitet som imøtekommer elevenes behov for god opplæring. Vi mener at departementet må stille krav til kommunen/fylkeskommunen om å dokumentere at friskolen vil få **vesentlige og varige** negative effekter, for å kunne legge avgjørende vekt på kommunens/fylkeskommunens negative innstilling.

NFFL har inntrykk av at mange kommuner/fylkeskommuner motsetter seg friskoleetableringer primært utfra frykt for at friskolen skal «stjele» elever fra den offentlige skolen. Noe som heller burde motivere den offentlige skoleeieren til å bedre kvaliteten i sitt eget tilbud!

Til kap. 4 - Krav til innhold og vurdering

Departementet ønsker at flere skal kunne starte frittstående skoler, og på denne måten legge til rette for et økt mangfold. Derfor mener departementet at det er viktig å sikre at skoler som ønsker å være et reelt alternativ til den offentlige skolen får vide nok rammer til å kunne utvikle sitt særpreg. Men skoler som ønsker å være reelt annerledes fra den offentlige skolen, skal likevel gi elevene en opplæring som er jevn god den som gis i den offentlige skolen. Etter departementets vurdering vil begrep som "tilsvarende", "likeverdig" og "jevn god" være dekkende for et ønsket kvalitetskrav.

NFFL er enig i denne beskrivelsen, men vi viser enda en gang til systemet med Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk. Det blir viktig også her å henvise til de deskriptorene som gjelder for

det enkelte NKR-nivået. Friskolene bør ha plikt til å relatere egne læreplaner og fag til det definerte nivået.

NFFL mener derfor også at NKR må etablere et nivå 1 beregnet på barneskoletrinnet. Dette vil gjøre det lettere å få tilpasset opplæringen til det definerte nivået for skoletrinnet.

Internasjonale skoler med IB

Departementet foreslår at det skal være frivillig for de internasjonale skolene å søke om godkjenning for et ellefte grunnskoleår. IB-skoler som i dag tilbyr et tiårig løp vil kunne fortsette som før, og det vil fremdeles være mulig å godkjenne tiårige løp.

NFFL er enig i dette forslaget!

Til kap 5 - Kompetansekrav for undervisningspersonalet

De alminnelige kompetansekravene for tilsetting og undervisning

Når det gjelder kompetansekravene for tilsetting og undervisning foreslår departementet at dagens krav i privatskoleloven videreføres. Det bør fremdeles være slik at undervisningspersonalet i friskoler må fylle de samme kompetansekravene som undervisningspersonalet i offentlige skoler. Likeså bør unntakene i opplæringslovens regler om midlertidig ansettelse og ansettelse på vilkår fremdeles gjelde tilsvarende.

Alternative kompetansekrav for tilsetting og undervisning

Etter dagens privatskolelov kan departementet godkjenne alternative kompetansekrav for tilsetting ved skoler som er godkjent på grunnlag av en anerkjent pedagogisk retning. Når det nå åpnes for at flere skoler kan utarbeide egne læreplaner for hele opplæringen eller for ett eller flere fag, er det etter departementets vurdering mer hensiktsmessig å knytte bestemmelsen til skolens læreplanverk.

Unntak fra de alminnelige kravene til undervisningskompetanse

Hovedregelen er at tilsatte som skal undervise i skolen må ha relevant kompetanse i fagene de skal undervise i. Det er likevel klart at det vil kunne oppstå tilfeller der det ikke er grunnlag for å stille et krav om relevant undervisningskompetanse i enkeltfag, for eksempel på grunn av faginnholdet i læreplanen eller fordi kompetansegivende utdanningstilbud innen faget ikke finnes. Dette vil kunne være tilfellet der skolen har utarbeidet egne læreplaner, slik som det kan være for enkelte av valgfagene på ungdomsskolen

Spesialkompetanse

Når det nå åpnes for at skoler kan utarbeide egne læreplaner for hele opplæringen eller for ett eller flere fag, er det etter departementets vurdering hensiktsmessig å knytte eventuelle krav til spesialkompetanse til skolens læreplanverk. Det er skolens læreplanverk som er kjernen i opplæringens innhold, og departementet foreslår derfor at det skal påligge søkerskolen å synliggjøre at skolens personale har den nødvendige kompetansen til å ivareta skolens pedagogikk.

Forslag til den nye friskoleloven

Departementet foreslår å videreføre dagens bestemmelse om godkjenning av alternative kompetansekrav for tilsetting, men med den endring at også andre skoleslag enn skoler godkjent på grunnlag av en anerkjent pedagogisk retning kan få godkjent alternative kompetansekrav dersom dette anses nødvendig sett i lys av skolens læreplanverk.

Videre foreslår departementet å innta en forskriftshjemmel som gir adgang til å forskriftsfeste dagens krav om spesialkompetanse og spisskompetanse, samt hjemmel til å fastsette i forskrift unntak fra krav om undervisningskompetanse i enkelte fag.

NFFL er enig i departementets vurderinger og forslag!

Til kap. 6 - Inntak av elever

Hjemmel for å gi forskrifter om inntak av elever

Dagens privatskolelov med tilhørende forskrifter har ikke detaljerte regler om inntak av elever. Inntak av elever til frittstående skoler foregår etter den enkelte skolens inntaksreglement. Departementet foreslår å innta i friskoleloven en forskriftshjemmel som gir mulighet til å regulere inntak av elever nærmere. En eventuell forskriftsfesting av regler om inntak ved frittstående skoler vil på vanlig måte måtte sendes på offentlig høring. Departementet ber likevel særlig om høringsinstansenes synspunkter på dette punktet.

Departementet mener at det bør være mulig for skoler, på saklig grunnlag, å holde av plasser til en bestemt elevgruppe. Derfor ønsker departementet å endre lovteksten. Departementet vil fremheve i lovteksten at det er mulig å holde av en andel av skolens kapasitet til søkere som melder seg etter den ordinære søknadsfristen. Departementet presiserer at også inntak *etter* hovedinntaket må skje etter samme saklighetsnorm som gjelder for skolens inntaksreglement.

NFFL er enig i departementets vurderinger og forslag!

Til kap. 7 - Inntak av voksne

Dette kapitlet handler om hvordan Norges skal håndtere behov knyttet til livslang læring og fleksibilitet i karriereløpet. Og det handler om tilgang på kompetent arbeidskraft for yrker og næringer i et kunnskapsbasert arbeidsliv. Fortsatt så er det dominerende prinsippet at en norsk ungdom skal ha rett til å utdanne seg til ett yrke på håndverksnivået, mens samme person som student på høyere nivå kan velge og vrake mellom ulike studier og profesjoner så lenge du selv orker eller har behov. NFFL mener det nå er på tide å endre dette synspunktet. Analysene fra SSB og andre viser at det norske kunnskapssamfunnet i fremtiden særlig vil mangle tilgang på dyktige håndverkere og fagarbeidere.

Derfor er det viktig å tilrettelegge langt bedre enn det som er situasjonen i dag, for at voksne kan ta videregående opplæring i et livslangt utviklingsperspektiv. Fra samfunnets side vil det være en meget lønnsom ordning, som vil lette tilgangen på kvalifisert arbeidskraft og redusere velferdsbudsjettene i fremtiden. I tillegg til den offentlige skolestrukturen er det viktig med private skoleeieres bidrag i å tilrettelegge utdanningsløp som imøtekommer voksnes læringsbehov og muligheter.

Voksnes rett til grunnopplæring er i praksis en førstegangs rett til å fullføre utdanning til et fagbrev eller en yrkeskompetanse på nivå 4 i NKR. De fleste voksne har en formalisert yrkesstatus som mål for denne utdanningen.

Et fåtall videregående skoler kan ta inn og gi elevstatus til voksne som har brukt opp sin førstegangsrett. Forutsetningen er at disse blir realkompetansevurdert av fylkeskommunen. Realkompetansevurdering er som kjent summer av formell, ikke-formell og uformell

kompetanse. Denne ordningen har flere svakheter. For det første er tidsfaktoren et problem, da det som oftest tar flere måneder å få gjennomført en slik vurdering i fylkeskommunens regi. For det andre så kan det tidligere opplæringsløpet ligge mange år tilbake i tid, under eldre læreplaner. Både tekniske arbeidsmåter og fagenes egenart kan være endret siden den formelle eksamenen ble avlagt, slik at den formelle kompetansen langt på vei er «gått ut på dato». Det som for mange voksne har reell verdi er den erfaringsbaserte kompetansen som er oppnådd gjennom yrkes- og livserfaring, kombinert med ikke-formell opplæring i form av diverse kurs. NFFL er kjent med at enkelte fylkeskommuner har laget komprimerte løp for voksne som vil ta fagprøven, der det teoretiske løpet kombineres med veiledet yrkespraksis. På denne måten kan de voksne elevene føres frem til yrkesprøver og fagprøver på en måte som er tilpasset voksnes læringsbehov og situasjon. Gamle eksamener fra allmennfag kan da realkompetansevurderes som bestått, mens nye yrkesfag må tas på nytt. NFFL mener dette er gode løsninger, og vi mener at også friskoler for voksne må kunne tilby opplæring utfra samme prinsipper.

Konkret foreslår NFFL følgende føringer for å etablere videregående friskoler for voksne, også for elever som allerede har brukt opp retten til førstegangs grunnopplæring:

1. Kravet om realkompetansevurdering endres fra å være en plikt til å bli en rett. Dette betyr at voksne skal ha en rett til selv å velge om de vil søke fritak for fag gjennom realkompetansevurdering, eller om de vil ta aktuelle fag på nytt for bli oppdatert.
2. Friskoler for voksne kan dessuten bruke opptaksprøver som avklarer om fag eller faggrupper er bestått på det nivået i NKR som den aktuelle kompetansen, i henhold til den offentlige læreplanen skal ligge
3. Friskolene kan selv legge opplæringsløp som oppfyller læreplanens krav til læringsutbytte på det aktuelle NKR-nivået. Opplæringsløpet kan også ligge som en fast struktur for søkerne, slik at de er kjent med hvilket tilbud skolen har og om tilbudet er av interesse.
4. Elever som ved inntaket har dokumentert allerede bestått fag på sluttnivået i læreplanen, kan bli fritatt for faget. Men elevene kan også velge å ta faget på nytt, for å bli oppdatert faglig. Slike spørsmål må avklares ved inntaket slik at elevens læringsløp blir riktig registrert overfor myndighetene.
5. Videregående friskoler for voksne må kunne etablere «veiledet praksis» som et valgfag/fordypningsfag, slik at det blir mulig for elevene å kombinere teoretisk og praktisk opplæring. «Veiledet praksis» kan legges in i den obligatoriske timerammen, for å sikre at opplæringsløpet samlet ivaretar både teoretiske og praktiske mål for læringsutbyttet.
6. Videregående friskoler må kunne få godkjent et vg3 i skole, som alternativ til lærlingeordning. Men elevene skal ha en rett til å velge lærlingeordningen når dette er mest hensiktsmessig.

Til synspunktene og forslagene i høringsnotatet har NFFL følgende tilbakemeldinger:

Inntak av voksne uten rett til videregående opplæring

Departementet skriver følgende: « for skoler som kan ta inn voksne søkere uten rett til videregående opplæring gjelder lovens krav om at søkere med rett til videregående opplæring

skal prioriteres foran de uten rett. Hjemfylket skal vurdere realkompetansen til den voksne søkeren før han eller hun kan tas inn på en privat videregående skole.»

NFFL er enig i prioriteringsordningen, men vi mener at den siste setningen bør endres til: «Voksne uten førstegangs rett til videregående opplæring har rett til å få sin realkompetanse vurdert før inntak i opplæringstilbud på en videregående friskole». Prinsipielt mener vi at den samme formuleringen bør gjelde også for inntak i offentlige vgs.

«Videre mener departementet at det fortsatt bør være hovedregelen at voksne uten rett til videregående opplæring ikke kan tas inn på frittstående videregående skoler. Departementet viser til begrunnelsen i Ot.prp. nr. 64 (2002-2003) sitert ovenfor. Vi viser for øvrig til at det stadig blir færre voksne som ikke har rett til videregående opplæring som følge av at retten for voksne er utvidet. Det er dermed ikke aktuelt å endre verken lovens § 3-1 eller forskriftens § 11-1 for å åpne for inntak av flere voksne uten rett til videregående opplæring.»

NFFL er uenig i det synet som departementet henviser til. Vi mener begrepet «rett» ikke må begrenset til kun «førstegangs rett». Mange forhold i samfunnet har endret seg siden 2003, og synet på behovet for å kunne rekruttere voksne fagarbeidere har endret seg vesentlig. Voksne som tidligere i livet har fullført videregående opplæring må ha samme rett til å oppdatere og videreutvikle sin formelle kompetanse, på samme måte som for studenter i høgskolesystemet. Vi viser også til den offentlige målsettingen om at retten til å stå i arbeidslivet bør forlenges.

«Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på om loven bør åpne for at det kan godkjennes frittstående videregående skoler spesielt organisert for voksne med rett til videregående opplæring. Departementet presiserer at det bare vil være voksne *med rett* som eventuelt kan tas inn på slike tilbud. Det vil ikke være aktuelt å åpne friskoleloven med sikte på å gi et utvidet tilbud til voksne uten slik rett. Departementet legger også til grunn at det fortsatt skal være fylkeskommunen som er ansvarlig for realkompetansevurderingen, og at frittstående videregående skoler på grunnlag av realkompetansevurderingen kan tilby en individuelt tilpasset opplæringstilbud slik den voksne har rett til etter opplæringsloven § 4A- 3.»

NFFL er enig i at det kan godkjennes frittstående videregående skoler spesielt organisert for voksne med første gangs rett til videregående opplæring.

NFFL mener også at voksne må ha en andre gangs rett til videregående opplæring, for å sikre muligheter til å fornye yrkeskarrieren og stå lengre i arbeidslivet.

NFFL mener dessuten at kravet om realkompetansevurdering må bli en rett, ikke en plikt. Jmf. våre argumenter om inntak til videregående opplæring ved en friskole for voksne.

Til kap. 8 - Reguleringen av private skoler som tilbyr videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett (toppidrettsgymnas)

NFFL organiserer toppidrettsgymnasene som tilhører Wang Toppidrett og Norges Toppidrettsgymnas, samt Toppidrettsgymnaset i Telemark og Haugesund Toppidrettsgymnas. Disse 11 skolene utgjør en stor gruppe innen NFFL. I denne saken leverer skolene egne høringsuttalelser, og styret i NFFL tar til etterretning at de har noe ulikt syn på de 2 alternative

modellene. Det som er felles for hele gruppen av toppidrettsgymnas, og som styret i NFFL støtter, er følgende synspunkter:

1. Vi legger til grunn den definisjonen av begrepet toppidrett som Norges Idrettsforbund v/Olympiatoppen har beskrevet i sin egen uttalelse: *«Toppidrett defineres som trenings- og forberedelsesarbeid på linje med de beste i verden, avhengig av den enkelte idretts egenart og utbredelse. Arbeidet fører til jevnlig prestasjoner på internasjonalt toppnivå. Idretten er for disse utøverne en hovedbeskjeftigelse.»*
Det er viktig at departementet legger denne definisjonen til grunn i sitt arbeid med lovarbeidet, slik at de skolene som gis godkjenning får den riktige forståelsen for hva som kreves av ressurser og nettverk for å holde forsvarlig kvalitet.
2. NFFL anbefaler at ungdomsskoler kan etableres i kombinasjon med godkjente toppidrettsgymnas, og vi støtter uttalelsen fra NIF/Olympiatoppen: «Det idrettsfaglige innholdet på ungdomsskoletrinnet skal fokusere på utvikling av gode holdninger, solid utvikling av generelle - og etter hvert - spesielle allsidige, varierte og grunnleggende basisferdigheter, samt generell kunnskap om utvikling av prestasjonskultur og en prestasjonsrettet utvikling av prestasjonsidrett».

NFFL mener ungdomsskoletrinnet i særdeleshet må ha evne og ressurser til et godt samarbeid med idrettsbevegelsen, og dette innebærer at det kun er de gymnasene som er kvalitetssikret av NIF/Olympiatoppen som er i stand til over tid å holde den standarden som kreves for å få statlig godkjenning. Det mest logiske er derfor at godkjenningen av denne type ungdomsskole ligger knyttet til toppidrettsgymnasene, og at kriterium d i § 2.1. endres til «særskilt tilrettelagd opplæring i kombinasjon med toppidrett». Skulle godkjenningen likevel knyttes til kriterium i) profilskole, så ber vi likevel om at koblingen til toppidrettsgymnasene må beholdes, i tråd med anbefalingene fra NIF/Olympiatoppen.

3. NFFL støtter toppidrettsgymnasene i deres ønske om å endre navnet på dagens programfag i Toppidrett 1, 2 og 3 til Konkurransetidrett 1, 2 og 3. NFFL har registrert at begrepet toppidrett ofte brukes i markedsføring og informasjon på en altfor ukritisk måte, som ikke oppfyller NIF/Olympiatoppens definisjon. NFFL mener at fagnavnet Konkurransetidrett vil være mer korrekt som beskrivelse av innholdet i læreplanen for dette programfaget.
4. Departementet skriver at «Søker er ansvarlig for å legge frem de relevante opplysningene som de mener taler for deres sak på søknadstidspunktet. Departementet har et selvstendig ansvar

for å vurdere hvorvidt skolen tilfredsstiller de særskilte kravene loven stiller. Ved behov kan det i enkelte tilfeller være hensiktsmessig for departementet å innhente en uttalelse fra f.eks. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) før departementet fatter vedtak i saken»

NFFL er enig i kravet om at søker må legge frem alle relevante opplysninger og argumenter knyttet til søknaden. Men vi mener at NIF alltid skal gis anledning til uttale seg om søknaden før den avgjøres. Jmf. henvisningen til at søknader om godkjenning av steinerskoler og montessoriskoler bør forelegges forbundene for skoleslagene som ledd i saksbehandling av søknaden.

Til kap 9 - Kompletterende undervisning

Departementet skriver at «En videreføring av tilskuddsordningen for å medvirke til finansiering av kompletterende undervisning til elever som går på ordinære grunnskoler i utlandet, innebærer at det fortsatt vil være hjemmel til å gi tilskudd til nettskoler, private grunnskoler i utlandet som følger norske læreplaner og svenske skoler i utlandet.»

«Departementet foreslår å beholde forskriftshjemmelen i privatskoleloven § 6-4 og vil i forlengelse av lovarbeidet vurdere om deler av ordningen med tilskudd til kompletterende undervisning skal forskriftsfestes. Dagens beregningsregler vil også bli gjennomgått. Vi ber derfor om høringsinstansenes innspill til dagens beregningsregler, og særlig til fordelingen av tilskudd mellom nettskoler og andre skoler»

NFFL har hatt litt kontakt med noen av de utenlandske skolene, og vi hadde tidligere 2 av de norske internasjonale skolene som medlemmer. NFFLs syn er at det er viktig for Norge å overholde alle regler og krav som følger av EØS-avtalen, og vi bør tilrettelegge på en positiv måte for et internasjonalt arbeidsliv. I dette ligger at Norge bør opprettholde et mangfold av muligheter til å sikre et helhetlig opplæringstilbud for norske borgere, enten de bor i Norge eller i perioder oppholder seg i utlandet.

NFFL mener at det er bra hvis den enkelte elev kan velge mellom nettbasert eller stedsbasert kompletterende opplæring. Jmf. foreldreretten, som gir foreldre og foresatte rett til å velge opplæringsform for sitt barn. Regelverket må derfor ta høyde for at foreldre kan velge den best mulige opplæringsformen, også når de oppholder seg i utlandet.

Til kap 10 - Skolevirksomhet, bruken av skolepenger og statstilskudd, tilsyn, reaksjonsformer mv.

Skolevirksomhet – annenvirksomhet

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det i ny friskolelov bør foretas en viss utvidelse av adgangen til å drive annen virksomhet på vilkår av at utbytteforbudet også skal gjelde slik virksomhet, slik at inntektene også fra denne virksomheten kommer elevene til gode. Departementet ber om at høringsinstansene samtidig konkretiserer hvilke typer annen virksomhet som eventuelt ønskes tillatt innenfor loven.

NFFL har følgende svar på dette spørsmålet:

For det første så vil vi presisere at NFFL er enig i at regelverket skal hindre eiere eller nærstående til denne å ta økonomisk utbytte fra virksomheten. Men NFFLs erfaring er at reglene blir tolket så restriktivt at skolene mister muligheter for å gi elevene et bedre tilbud og også mister inntekter som kunne kommet elevene til gode. Derfor bør det åpnes mer for annen virksomhet, i skolens egen regi. Vi er i mot et regelverk som oppleves som negativt i forhold til at skolen skal fylle sin naturlige samfunnsrolle.

Både ut fra et samfunnsøkonomisk synspunkt og ut fra ønsket om å kunne gi elevene et likeverdig tilbud som i offentlig skole, er det viktig at også friskolene kan utnytte ledig kapasitet til å gi inntekter som kan brukes til å forbedre undervisningstilbudet i neste omgang.

NFFL forutsetter at all «annen virksomhet» samlet skal gå i balanse eller gi overskudd over tid. Et ev. underskudd skal ikke kunne dekkes av statsstøtte eller skolepenger. Eierne må kunne yte tilskudd eller søke ekstern støtte til såkalt annen virksomhet, for å sikre at slik virksomhet ikke belaster skolens driftsbudsjett.

I dag henvises skolene i betydelig grad til å opprette egne selskaper for ulike typer virksomhet og ta det helt ut av skoleselskapet. Dette gir uoversiktlige forhold og gir rom for forretningsmessig tenkning fra eierne. Skolene bør ikke presses inn i slike forhold. Hvis man definerer hele skolen med alle inntekter som ideell virksomhet, bør det heller ikke være nødvendig å søke om godkjenning av slik virksomhet. Et tilleggsforslag om at skoleeier også skal være ideell vil enda mer kunne sikre at også verdier fra "anna verksemd" blir i skolen. Hittil har vi ikke sett dokumentasjon som sier at det synet vi har ikke kan la seg gjennomføre på en forsvarlig måte. Ved å snu dagens regelverk «180 grader» vil myndighetene sikre at skolen selv skal stå for all virksomhet, og at overskuddet skal stå i skolens regnskap som inntekter som kommer elevene til gode.

Vi mener at i en situasjon hvor regjeringen signaliserer forenkling og avbyråkratisering, bør dette reflekteres også her. Det vil minske det anselige byråkratiet som har bygd seg opp rundt denne bestemmelsen. "Skole i samsvar med loven" må bli mindre avgrensende

NFFL har sammen med andre friskoleorganisasjoner i mange år jobbet med denne saken. Vi gjentar herved følgende forslag til virksomhet som bør bli tillatt, uten søknad:

- Utleie av ledig kapasitet i skolebygg og internat i skoletiden når det ikke går på bekostning av elever og opplæring.
- Virksomhet knyttet til skolens programområder eller linjer ut over det som er absolutt nødvendig. For yrkesfag er det hensiktsmessig at elevene kan få god og virkelighetsnær praksis i en bedrift som er reell og ikke bare ha en liksomproduksjon.
- Virksomhet i grenselandet mellom skole, frivillighet og relevant kursvirksomhet.
- Kurs eller sertifisering som skolene kan gi for elever og betalende deltagere sammen eller bare for betalende deltagere, innen skolens kompetanseområder. Foreldre må være en lovlig målgruppe.

- Eierskap i lokaler sammen med f.eks. kommuner og idrettslag, blant annet for å skaffe rimeligere lokaler og bedre utnyttelse av spesialrom. At lokalene også leies ut til andre for å sikre rimeligere leie til eierne må være lovlig på visse vilkår.

Minste elevtall (§ 2-2 tredje ledd)

Departementet foreslår at elevtallsgrensen for nye skoler innenlands – både grunnskoler og videregående skoler – heves til 30. Det betyr at det ikke vil bli godkjent nye skoler med et øvre elevtall under 30 elever. Eksisterende skoler vil miste sin godkjenning dersom elevtallet er lavere enn 30 i tre år på rad.

Departementet viser til kapittel 3 der vi ber om høringsinstansenes syn på om det bør være et

krav at skolen sannsynliggjør at den vil oppfylle kravet om minste elevtall fra oppstartsåret for å få driftstillatelse.

NFFL er uenig i forslaget.

Den nedre grensen på 15 elever kom inn i privatskoleloven i 2007, initiert av den rødgrønne regjeringen. Friskoleloven av 2003 hadde ikke en slik grense.

NFFL vil advare mot at minste elevtall heves til 30. For det første mener vi foreldreretten overstyrer en fastsetting av et bestemt minste tall for friskolen. Etter opplæringsloven er det opplæringsplikt i Norge. Plikten kan ivaretas gjennom offentlig grunnskoleopplæring «eller gjennom anna, tilsvarende opplæring». Skolen skal uansett gi denne opplæringen i samarbeid og forståing med foreldre/foresatte.

Dersom departementets forslag skulle bli vedtatt vil det i neste runde åpne for at også offentlige skoleeiere får den samme nedre elevtallsgrense å forholde seg til. Jmf. begrepet «anna, tilsvarende opplæring».

Departementet skriver bl.a. følgende som argument for å heve den nedre elevtallsgrensen: »Noen vil hevde at god skolevirksomhet forutsetter et visst minimum av læringsfellesskap, at et visst antall elever er en nødvendig forutsetning for å skape et godt faglig miljø for både elever og lærere og at dette til sammen er nødvendig for å anse en opplæring som pedagogisk forsvarlig.» Etter NFFLs oppfatning er begrepet «noen» er helt uegnet til å definere kraften i argumentet. Ikke kjenner vi antallet, ikke hvem «noen» er og ikke vet vi hvordan synspunktene er innhentet. Skal et slikt utsagn ha gyldighet så må det dokumenteres på en konkret og saklig måte, ellers er det å betrakte som ren synsing.

NFFL kjenner ikke til at det er forskningsmessig belegg for å mene at et bestemt minste elevtall svekker elevenes læringsutbytte. Men vi er enige i at læringsmiljøet er forskjellig i en relativt liten, fådelt eller udeltskole, sammenlignet med en stor skole med rene årstrinnsklasser. Små skoler setter også andre krav til pedagogiske metoder og organiseringsmodeller enn på større skoler. NFFL mener det er like relevant å snakke om «småskolefordeler» som «storskolefordeler». Innenfor friskolefamilien har vi dessuten flere eksempler på friskoler som har startet som små grendeskoler og som i løpet av en 10-års periode har vokst seg vesentlig større. Slike skoler har vokst gjennom sitt gode rykte med å skape inkluderende og trygge

læringsmiljøer, med et sterkt sosialt og kulturelt nettverk gjennom engasjerte foreldre og lokale organisasjoner.

At offentlige skoleeiere kan ha problemer med å rekruttere kompetente lærere til sine små skoler, kan ikke overføres som allmenngyldig opplysning også for private eiere av små friskoler. Private skoleeiere kan tilby sine lærere kvaliteter som kanskje er vanskeligere for en offentlig skoleeier, som skal likebehandle et vesentlig større antall ansatte. Det må heller ikke underslås at mange norske lærere er oppriktige idealister som ønsker å bruke sine ressurser til å skape resultater for elevene på en måte som gir en bedre selvfølelse enn det de oppnår i den offentlige skolen. Vi er derfor kritiske til de påstandene som fremsettes i dette kapitlet i høringsnotatet.

Departementet skriver også at «Erfaring fra tilsyn viser dessuten at små skoler kan ha store utfordringer knyttet til å gi elever slik tilpasset opplæring eller spesialundervisning som den enkelte eleven har krav på. I slike tilfeller vil skolens størrelse kunne ha negative konsekvenser for en elevs læringsutbytte.» NFFL er ikke kjent med slike funn, og de er ikke fremlagt for oss i de rutinemessige dialogmøtene vi har med Utdanningsdirektoratet. Dette ville vært naturlig, dersom slike funn vil kunne ha generell betydning eller verdi.

Det er vår påstand at barn kan tilegne seg kunnskaper og utvikle seg til «gangs mennesker» i like stor grad ved en liten skole som en langt større. NFFL vil anbefale at departementet setter i gang et eget forskningsprosjekt om de små skolene i Norge, både offentlige og private. Inntil habile resultater av en slik forskning foreligger anbefaler vi departementet å legge vekk forslaget om å tallfeste en nedre grense for elevtall i en friskole.

Krav om bruken av statstilskudd og skolepenger (§ 6-3) – handel med nærstående

Departementet skriver at «Etter bestemmelsen skal alle offentlige tilskudd og skolepenger komme elevene til gode. Dette er nærmere konkretisert ved at utbytte eller overskudd ikke kan overføres til eierne eller deres nærstående, hverken når skolen er i drift eller når den nedlegges. Videre fremgår det at fordekte kostnadsdisposisjoner er forbudt, f.eks. leieutgifter skolen har pådradd seg overfor skolens eier eller deres nærstående til overpris.»

«Departementet foreslår imidlertid en presisering i lovteksten i § 6-3 andre ledd som gjør at forskrifter som kan hjemles der kan omhandle alle deler av forbudet i bestemmelsens første ledd, ikke bare slike transaksjoner som omhandlet i samme bestemmelses bokstav a. I slik forskrift kan det f.eks. reguleres nærmere på hvilke vilkår handel med nærstående kan skje.»

NFFL er enig i at dette er svært viktig å ivareta, da samfunnet må ha tillit til at offentlige midler blir brukt til det definerte formålet. Vi støtter forslaget om at det er skolens ansvar å dokumentere at et innkjøp eller anskaffelse er gjort på markedsmessige betingelser, og generelt mener vi at prinsippene i lov om offentlige anskaffelser bør kunne legges til grunn. Dokumentasjonsansvaret bør også gjelde for skolens eier eiers nærstående når disse er involvert i en leveranse.

Til kap 11 Innføring av karantenebestemmelse

«Departementet foreslår på denne bakgrunn at det innføres en ny bestemmelse, som gir tilsynsmyndighet mulighet til å legge karantene ovenfor enkeltpersoner og/eller selskaper i tilfeller hvor det er begått alvorlige brudd på regelverket for godkjente skoler. I det videre vil de ulike sidene ved en slik bestemmelse vurderes.»

NFFL er enig i at dette kan være et godt forslag, selv om vi ser utfordringene i å forhindre at karantenen blir omgått. Eier kan f.eks. oppnevne et nytt styre, eller styret kan sparke skolens rektor. Men begge tiltakene vil i praksis ikke forhindre eieren i drive virksomheten videre. NFFL viser til at det er viktig å ivareta skolens elever og ansatte i en sak der skolens ledelse, styre eller eier opptrer i alvorlig strid med vilkårene for den statlige godkjenningen, og dermed setter skolens virksomhet i fare. Dette kan f.eks. oppstå dersom skolen blir pålagt å betale tilbake statsstøtte, med den effekt at skolen i så fall vil gå konkurs.

NFFL mener at det i slike tilfeller bør være en mulighet til at den offentlige skoleeieren i hjemkommunen eller fylket overtar driften av skolen, og at den private eieren mister retten til å drive skolevirksomheten sin i karantenetiden. Det kan også bety at den private eieren må søke på nytt om å få tilbake retten til å være skoleeier.

NFFL mener at så sterke reaksjoner må kunne iverksettes i tilfeller hvor skolens styre eller eier stilles til ansvar, og hvor det ikke kan dokumenteres at årsaken til karantenen skyldes forhold som skolens styre eller eier ikke var kjent med eller burde kjenne til.

For NFFL synes det rimelig å kunne legge karantene på inntil 3 år. Jmf. bestemmelsen om at en ny godkjenning må iverksettes innen 3 år.

NFFL er opptatt av at generelle rettsprinsipper må ivaretas fullt ut, dvs. at en karantene ikke kan iverksettes før eventuelle juridiske tiltak er gjennomført og bekreftet gjennom rettskraftig dom.

Til kap. 12 Rammebetingelser for godkjente skoler

Friskoleorganisasjonene har gjennom flere år sendt inn forslag til forbedringer når det gjelder størrelsen på, grunnlaget for og reglene for tilskuddssatsene, Vi konstaterer at høringsdokumentet ikke inneholder forslag som vil sikre kvaliteten i tilskuddsgrunnlaget. Men departementet sier at det vil vurdere en utvidelse av kapitaltilskuddet som ble innført i 2014. I likhet med de andre friskoleorganisasjonene er vi skuffet over at ikke det erkjennes at det virker urimelig å bruke samme kostnadsfaktorer for offentlige og private skoler, særlig når dette går ut over kvaliteten i elevenes skoletilbud.

Føring av vedlikeholdskostnader i KOSTRA

Departementet går ikke reelt inn på friskoleorganisasjonenes påvisning av at mange kommuner/fylkeskommuner registrerer mye av vedlikeholdet på skolebygg feil. Departementet er enig i at mye vedlikehold blir utsatt og så senere tatt som investeringer og at det dermed faller utenfor tilskuddsgrunnlaget. Dette fører til at friskolene får mindre muligheter for vedlikehold av bygg enn det som følger av normal drift. Slik situasjonen er nå, blir friskolene nødt til å vedlikeholde bygningene på et stadig mindre vedlikeholdsbudsjett, uten at de kompenseres med tilskudd til å bygge nytt slik de offentlige gjør.

NFFL foreslår at kapital-/husleietilskuddet økes vesentlig. Vi ber om at det blir tatt inn i loven at friskolene skal ha kapitaltilskudd og en beskrivelse av størrelsen på tilskuddene.

Bedriftshelsetjeneste, HMS-arbeid og felles IKT-løsninger i kommuner og fylker

I følge KOSTRA-veilederen skal bedriftshelsetjeneste for kommunens ansatte og overordnet HMS- arbeid føres på kommunen, ikke på skolen. Det samme gjelder felles IKT-løsninger for hele kommunen. Dette er utgifter som friskolene har og må betale selv, men de offentlige skolenes utgifter ligger ikke inne i tilskuddsgrunnlaget. NFFL mener at dette må endres, enten ved at KOSTRA- føringen blir endret eller ved at kommuner og fylkeskommuner på annet vis blir pålagt å beregne disse utgiftene for sine skoler.

Uttrekk av avskrivningskostnader fra tilskuddsgrunnlaget

Etter norsk regnskapslovgivning er avskrivninger på bygg lovlige og reelle kostnader som skal være med i driftsregnskapet. Slitasje og elde på bygg utgjør store kostnader over tid.

Departementet henviser til loven som sier at tilskuddet bygger på driftsutgifter, ikke driftskostnader, og at dagens ordning derfor er korrekt. Imidlertid vil en skole som leier bygg, gjennom sine leieutgifter dekke eiers avskrivninger. Det kapitaltilskuddet som er innført beløper seg til ca. 325 kr (ifølge det vi er blitt fortalt) pr elev. Med økningen som det legges opp til, vil det ta årtier før det nærmer seg offentlige skolers kostnader, som beløper seg til ca. 30.000 kr pr elev pr år i følge tall vi tidligere har lagt fram for departementet..

NFFL mener derfor at § 6-1 bør endres slik at det står "gjennomsnittlige driftskostnader per elev i den offentlige skolen". Da vil avskrivningene på bygg tas inn i tilskuddsgrunnlaget.

Uttrekk av kostnader knyttet til spesialundervisning, morsmålsundervisning m.m.

Departementet signaliserte allerede i 2012 at man ville vurdere modellen på dette punktet i budsjettet for 2013. Det skjedde ikke da, heller ikke i budsjettene for 2014 og 2015. NFFL ber om at dette blir gjort nå i forbindelse med lovarbeidet.

En egen rentekompensasjonsordning til friskolene

Forslaget om rentekompensasjon også for friskoler, ved å bruke av vertskommunens andel, kom opp under forrige regjering. Så langt vi kjenner til har ingen kommuner stilt ledige midler til disposisjon i sin husbankkvote, og det har vi full forståelse for.

Derfor kom tanken om egen ordning opp og det ble uttrykt støtte til dette fra politikere som tilhørte regjeringspartiene. Det ble imidlertid ikke vedtatt noen ordning. NFFL mener at kapitalskuddet foreløpig er ubetydelig, slik at rentekompensasjon vil være en reell hjelp til å dekke de rentekostnader som påløper når bygg må finansieres gjennom låneopptak.

Korrigerende av tilskuddet til videregående friskoler basert på frafallsstatistikk for offentlige skoler

Privatskoleloven sier at "Godkjente skolar får statstilskot til godkjend opplæring med 85 prosent av eit tilskotsgrunnlag *per elev*."

Departementet sier i høringsdokumentet at det "er usikkert hvor mye fylkeskommunene eventuelt har av innsparinger som følge av at elever ikke fullfører hele skoleløpet". Det samme

gjelder for friskoler. At noen få elever i hver klasse slutter har mindre innvirkning på utgiftene – men ingen ansatte kan sies opp og ingen klasserom kan stenges av.

NFFL mener at offentlige og private skoleeiere bør likestilles på dette området, fordi det dreier seg om elevenes rettigheter. Departementet viser til at telling av elever om våren med tilsvarende reduksjon i driftstilskuddet blant annet er ment å skulle stimulere til at skolene arbeider aktivt for økt gjennomføring av opplæringen. Et slikt krav bør i så fall stilles også til offentlige skoleeiere slik at elevene også der opplever et slikt engasjement.

Det bør derfor gjennomføres en parallell elevtelling i offentlig skole om våren slik at tilskuddssatsene for dette halvåret kan justeres til reelt nivå, evt. at det beregnes en sats for hele året ut fra gjennomsnittlig elevtall de to semestrene.

NFFL hevder at 2 tellinger av alle norske elever vil gi likeverdige stimulanser til alle skoleeiere og ledere, til beste for norske elever.

20-dagersregelen

NFFL merker seg at departementet enda en gang vekter de argumentene som synes naturlige fra eget ståsted, mens de argumentene som skolene har fremført ikke synes å bli vurdert på samme måte. Denne saken dreier seg ikke om friskolens økonomi eller eierinteresser, men om elevenes rettigheter. Det er dypt diskriminerende at en elev ved en friskole ikke skal ha samme rett til oppfølging i forhold til sine fraværs- og læringsproblemer. Det er korrekt som departementet skriver om ulike årsaker til fravær, men konklusjonen blir etter vår mening helt feil.

At statsstøtten gis til «deltakelse i undervisning» må ikke forhindre at alle relevante sosialpedagogiske og rådgivningsfaglige tiltak inngår i forståelse av tilskuddsprinsippet. I opplæringsloven står det dessuten at opplæringen skal gis «i samarbeid og forståing med heimen». Dette er logisk og lett å forstå for alle som jobber med undervisningsrelaterte oppgaver, og det ville vært gledelig om dette synet også kunne aksepteres av utdanningsmyndighetene.

NFFL foreslår å snu denne paragrafen «180 grader». Dvs. at rektor ved en friskole har plikt til å iverksette relevante oppfølgingstiltak når en elev sliter med deltakelsen i opplæringen. Rektor skal sørge for at det føres logg av oppfølgingstiltakene, inkl. samarbeid med foreldre/foresatte, skolehelsetjenesten, PPT og andre faginstanser. Dette må forutsette at friskolen skal ha krav på løpende kontakt med og støtte fra det offentlige hjelpeapparatet, samt til aktuelle opplysninger fra tidligere skoler eleven har gått på. Oppfølgingen skal fortsette så lenge eleven har elevstatus ved friskolen. Dvs. at 20-dagersregelen kan legges død!

Størrelsen på statsstøtten

I høringsnotatet står det at skolen "mottar offentlig støtte som utgjør rundt 85 prosent av driftskostnadene i offentlige skoler". Dette er en mindre presis formulering enn i nåværende lov. Vi oppfatter det slik at bruk av ordet "driftskostnad" her er en omtrentlighet. NFFL forstår dette slik at tilskuddsandelen fremdeles skal være minst 85%.

Når tilskuddsgrunnlaget er forbedret og kapitaltilskuddet er på plass, mener vi at tilskuddssatsen eventuelt kan økes til 90 prosent (80 prosent for kapittel 4-skoler), for å gjøre vilkårene for skoledriften enda mer lik mellom private og offentlige skoleeiere, elever og foreldre/foresatte.

Krav til skoleanlegg og skolemiljø

Nåværende lov sier at "Skoleanlegga må vere godkjende av departementet. Anlegga må liggje samla." At alle bygninger/avdelinger ved en godkjent skole må ligge nær hverandre er en restriksjon som offentlige skoler ikke har. Der oppmuntres det derimot til at skoler på forskjellige adresser slår seg sammen under én ledelse, eller at de kan dele på spesialbygg og lokaler, som f.eks. idrettshall.

NFFL foreslår at bestemmelsen om samlet anlegg tas ut og erstattes med en bestemmelse om at skolen må organiseres slik at alle bygg og anlegg skal være tilgjengelige for elevene i det daglige læringsarbeidet. Dersom departementet velger å beholde bestemmelsen om å «liggje samla» ber NFFL om at "samla" blir tolket videre enn nå og uansett blir tolket slik at det kan være større avstand i en videregående skole og en ungdomsskole enn i en barneskole.

Helsetilsyn

Dagens lov sier følgende: "Kommunen der skolen ligg, har ansvaret for å gjennomføre helsetenesta i samsvar med forskrifta og å dekkje utgifter for helsetenesta ved skolane etter same reglar som for offentlege skolar." NFFL ser at det er stor variasjon i kvaliteten i skolehelsetjenesten i ulike kommuner og fylker. NFFL foreslår derfor at friskoler må kunne få anledning til å ansette sin egen helsesøster og få dekket utgiftene "etter same reglar som for offentlege skolar". For skolene er det viktig å ha styring med hvordan denne tjenesten organiseres, og det bør være elevenes rett til tjenesten – ikke kommunenes økonomi – som avgjør hvordan tjenesten blir organisert.

For Norske Fag- og Friskolers Landsforbund – NFFL

Ragnar Johansen
styreleder